

ماجرای ترور نافر جام محمد علی شاه

۵ آبان ۱۳۹۵ ساعت ۱۳:۰۱

در اواخر فوریه ۱۹۰۸ در حالیکه شاه سوار بر اتومبیل از خیابانهای تهران می‌گذشت بمبی به سوی ماشین وی پرتاب شد که اتومبیل را متلاشی ساخته و یکی از سرنشینان آن را به قتل رسانید. شخص شاه که در ماشین دیگری بود، آسیبی ندید. اما طبیعی است که بسیار هشیار گشت و از آن پس هرگونه امید به سازش ضعیف و ضعیف‌تر گردید.

جوان و تاریخ - کشکول

در اواخر فوریه ۱۹۰۸ در حالیکه شاه سوار بر اتومبیل از خیابانهای تهران می‌گذشت بمبی به سوی ماشین وی پرتاب شد که اتومبیل را متلاشی ساخته و یکی از سرنشینان آن را به قتل رسانید. شخص شاه که در ماشین دیگری بود، آسیبی ندید. اما طبیعی است که بسیار هشیار گشت و از آن پس هرگونه امید به سازش ضعیف و ضعیف‌تر گردید. خانه‌ای که بمب از آن پرتاب شده بود، در تصرف زرگری به نام «سید غلامرضا مرند» بود که بازداشت و مورد بازجویی قرار گرفت. اما هیچ‌مطلب مشخصی درباره مرتکبین این اقدامات جسارت‌آمیز، که به ظاهر سه تن بوده و گریخته بودند، آشکار نگردید. البته به لحاظ ارتجاعیون این اقدام کار انقلابیون بود. در حالیکه رهبران ملیون اعلام داشتند این عمل توسط جناح ارتجاعی و به هدف ممانعت از هرگونه سازش بین شاه و مجلس ملی صورت گرفته است. انقلابیون اظهار داشتند که بمب‌انداز در تماس با شاپشال خان، یهودی روسی و معلم سرخانه شاه در جوانی و روح اهریمنی نگهبان وی در زمان سلطنت، بوده است. مدبر الملکه که زمانی سردبیر «تمدن» بود، در روایتی از

کودتای ۲۳ ژوئن ۱۹۰۸ که برای هفته نامه «جبل المتین»- شماره ۱۴ سپتامبر ۱۹۰۸- در کلکته ارسال داشت، پا را از این هم فراتر نهاده و می گوید شاه شخصا در این بمباندازی دخالت داشتند تا از این رهگذر مجلس ملی را بی اعتبار کند. حدود اوایل آوریل ۱۹۰۸، احتشام السلطنه که پس از استعفای صنیع الدوله در آغاز سپتامبر ۱۹۰۷، به ریاست مجلس رسیده بود، استعفا کرد و ممتاز الدوله جانشین وی گردید. او با مساعی خود در جهت تحدید آزادی مطبوعات و سخنرانان عموم، و نیز مخالفت با تشکیل یک نیروی مسلح مملکت، به سختی منفور گشته بود. تحت رهبری ممتاز الدوله اوضاع به مراتب آرامتر بود. تقریباً در همین زمان چهار تن از رهبران او باش که در دسامبر علیه مجلس تظاهرات کرده بودند، مجازات شدند. این چهار عبارت بودند از: صنیع حضرت، مقتدر نظام، نایب اسماعیل و سید کمال که همگی فلک شده و ده سال به کلات تبعید گشتند. تقریباً یک ماه بعد، مجازات مشابهی در مورد محکومین به قتل ارباب فریدون زرتشتی اعمال گردید. حوادثی که به دومین کودتای خطرناک انجامید، در پایان ماه مه ۱۹۰۸ آغاز گردید. روابط شاه و مجلس هنوز بسیار تیره بود و عضد الملک پیر به عنوان میانجی دربار و مجلس عمل می کرد. شاه خواستار آن بود که مطبوعات و خطبای مردمی باید از سخن گفتن علیه وی خودداری کنند، در حالیکه مجلس در خواه عزل شش تن از سرسخت ترین ارتجاعیون بود که مسبب اصلی تحریکات مستمر شاه علیه مشروطیت شناخته می شدند. این شش تن عبارت بودند از: امیر بهادر جنگ شاپشال خان، مفاخر الملک، امین الملک، موقر السلطنه و مجلل السلطان شاه به این امر رضا داد. اما اصرار داشت که باید نخست مجلس به خواسته های وی پاسخ گوید. اما سرانجام توافق شد که هر دو طرف همزمان اقدام کنند. سرآخر، مشروطه خواهان کمیته ای از خطیب بزرگ مردمی آقا سید جمال جهانگیر خان سردبیر صور اسرافیل سید محمد رضا شیرازی سردبیر «مساوات» و پاره ای نمایندگان صاحب نفوذ در افکار عامه تشکیل داده و ایشان چندان در تعدیل اوضاع موفق بودند که عن قریب در مطبوعات و خطابه های عمومی لحنی به مراتب محترمانه تر نسبت به شاه اتخاذ گردید. اما شاه هنوز از عزل درباریان خود امتناع می جست تا سرانجام برخی نجبا و نخبگان به ریاست شاهزاده جلال الدوله- پسر عموی شاه و فرزند ظل السلطان- علاء الدوله، معتمد خاقان سردار منصور و وزیر همایون که از سوی مردم و انجمنها تقویت می شدند، چنان قدرتمندان بر این نکته پای فشردند که شاه در اول ژوئن ۱۹۰۸ تسلیم گردید. با این وجود، درباریان معزول چندان هم دور نرفتند و امیر بهادر جنگ به سفارت روسیه پناه برد، در حالیکه شاپشال خان و کلنل لیاخوف قزاق کماکان به دیدار شاه که وامی نمود از مشروطه خواهان بیمناک استمی رفتند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/19941/ماجرای-ترور-محمّد-نافرجام-ترور-ماجرای-19941>